

Christian Christensen Ramsgaard

Lærer ved Vester Hassing Skole 1836-1866

I 2004 modtog Hals Museum et brev fra Else Ryssel Albertsen, født Ramsgaard, indeholdende kopier af en stribe ældre dokumenter, som hendes fars familie havde samlet gennem flere generationer. Dokumenterne omhandlede primært Christian Christensen Ramsgaard, der var lærer ved Vester Hassing Skole fra 1836 til 1866. Herværende forfatter har gennemgået nogle af dokumenterne, men langt fra dem alle, så for eventuelle interesserede er der mulighed for at dykke endnu dybere ned i lærer Ramsgaards liv og virke.

Af Klem Thomsen

Christian Christensen Ramsgaard

Christian Christensen Ramsgaard var født den 2. december 1796 i Bjergby, som søn af Christen Thøgersen og hustru Kirsten Christensdatter. Han blev døbt i Bjergby Kirke den fjerde søndag i advent, den 18. december, samme år, og fik navnet Christian. Tilnavnet Ramsgaard kom først til senere. Ifølge postadressebogens stedfortegnelse er *Ramsgård huse* beliggende i Bjergby Sogn ved Hjørring, så der er god grund til at antage, at fødestedet er blevet til et kaldenavn, der siden hen har hængt ved slægten og er gået i arv fra slægtled til slægtled. Dette stemmer overens med, at Else Ryssel Albertsen kan oplyse, at familien gennem flere generationer har været ejer af ejendommen *Bjergby Ramsgård*, i dag beliggende på adressen Ramsvej 67 i Bjergby ved Hjørring.

I 1801 havde familien sandsynligvis overtaget nævnte ejendom, for på det tidspunkt benævnes den 47-årige Christen Thøgersen som bonde og gårdmand. Familien bestod desuden af den 48-årige Kirsten Christensdatter, Christen Thøgersens kone, samt deres tre børn, Thøger Christensen på 13 år, Christen Christensen på 11 år og Christian Christensen på 5 år. Tilnavnet Ramsgaard var endnu ikke kommet til, men det var det 15 år senere, hvor Christian Christensen Ramsgaard påbegyndte en uddannelse som skolelærer.

Den 1. juli 1816 startede Christian Christensen Ramsgaard som seminarist på *Det Kongelige Skolelærer-Seminarium paa Joenstrup*, og tre år senere, den 1. juli 1819, var han uddannet som skolelærer. Han blev tilkendt hovedkarakteren "meget duelig", og det blev bemærket, at "han kan meget godt forstaa Sang og Orgelspil godt". Uddannelsen var på dette tidspunkt baseret på et reglement fra 1818, og hans fag er derfor af en anden sammensætning end i dag. Dimissionsattesten fortæller følgende om fag og karakterer:

"Religion, udmærket godt, Regning med Taltegn, meget godt, Regning uden Taltegn, meget godt, ...tion, udmærket godt, Boglæsning, godt, Dansk

Grammatik, godt, Geometri, udmærket godt, Almindelig Historie, udmærket godt, Fædrelands Historie, udmærket godt, Geographi, udmærket godt, Sang, udmærket godt, Orgelspil, meget godt, Gymnastik, meget godt, Haugedyrkning [havedyrkning], meget godt”.

Christian Christensen Ramsgaard blev skolelærer i Vester Hassing i 1836. Han havde forinden da været huslærer, først hos en Munk, bosiddende i *Boller* ved Tårs, fra 1. november 1819 til 1. november 1821, derefter hos en Nielsen, bosiddende på en lokalitet ved navn *Hastrup*, fra 1. november 1821 til 1. maj 1826. Herefter tiltrådte han skolelærerembedet i Bagterp. Selv skriver Ramsgaard i et dokument dateret den 4. november 1825, at han er ”kaldet til at være Kirkesanger for St. Hans Menighed og Skolelærer for Bagterp Skole-distrikt”. Ramsgaard har efter al sandsynlighed siddet i embedet i Bagterp indtil han tiltrådte stillingen i Vester Hassing, også fordi han ifølge Vester Hassing Sogns Kirkebogs tilgangsliste i 1836 netop kom fra Bagterp. Forinden da havde han også indgået giftermål med Karen Marie Rasmusdatter, født den 28. april 1802 på gården *Lille Vanggård* i Harritslev Sogn, datter af Rasmus Larsen. Ligeledes var ægteparret forinden blevet velsignet med en datter, Kirstine Ramsgaard, som var født den 28. juni 1830 i Bagterp Skole, og døbt den 30. juli samme år i Sankt Hans Kirke i Hjørring Amt.

I Vester Hassing var det første skolehus blevet bygget i 1646 - på det sted, der i dag er hjørnet af Kirkevej og Kildevej. Dette hus fungerede som skole indtil 1816, hvor huset blev solgt og skolen flyttede herefter til *Degnebolet*, den gamle degnebolig, hvad der gav større og nyere faciliteter. Denne skole, som var beliggende på nutidens Frederik Jensensvej, hvor i dag Børnehaven Kastanien er placeret, fungerede til året 1925 rindede ud og var altså i brug i 110 år. Det var ved denne skole, at Christian Christensen Ramsgaard tiltrådte som lærer i 1836.

Lørdag den 11. juni 1836 flyttede kirkesanger og skolelærer Christian Christensen Ramsgaard, samt hustru og datter, ind i Vester Hassing Skole. Ramsgaard var da 40 år, mens hans hustru var 34 år - og gravid. Kort efter sin tiltræden ved Vester Hassing Skole fik Ramsgaard nemlig en søn, som var født den 18. december 1836 og hjemmedøbt den 24. december samme år. Dåben blev publiceret i Vester Hassing Kirke den 25. februar 1837. Drengen fik navnet Christian Ramsgaard.

Ved folketællingen i 1840 i Vester Hassing boede på skolen skolelærer og kirkesanger Christian Christensen Ramsgaard, 44 år gammel, hans hustru Karen Marie Rasmussen, 38 år gammel, deres datter Kirsten [Kirstine] Ramsgaard, 10 år gammel, deres søn Christian Ramsgaard, 4 år gammel, samt tjenestekarlen Jens Christian Sørensen og tjenestepigen Dorthe Kathrine Larsdatter. Fem år senere - i 1845 - boede samme sted skolelærer og kirkesanger Christian Christensen Ramsgaard, 49 år gammel, hans hustru Karen Marie Rasmussen, 43 år gammel, deres datter Kirstine Ramsgaard, 19 [15] år gammel, deres søn Christian Ramsgaard, 9 år gammel, samt tjenestepigen Marie Knudsdatter. Ja, folketællingerne er ikke nøjagtige, hverken hvad angår navne og alder, og endelig kan der jo ske både skrive- og læsefejl.

En skole kræver vedligeholdelse, og på dette punkt kneb det tilsyneladende i Vester Hassing. I hvert fald søgte lærer Ramsgaard om at få gennemført en større reparation i 1845. På dette tidspunkt havde Ramsgaard flere gange anmodet Skolekommissionen om at få gjort noget ved manglerne på skolen, men uden større held, og derfor henvendte han sig således et trin højere i hierarkiet og sendte sin anmodning direkte til Skolekommissionen. Repara-

tionerne blev udført, selv om det her midt i 1800-tallet kunne knibe med at finde takten mellem skolens behov og så mulighederne for at tilvejebringe de økonomiske midler til reparation og udbygning.

Foruden at være lærer ved Vester Hassing Skole var Christian Christensen Ramsgaard kirkesanger ved Vester Hassing Kirke. I et dokument, som ikke er dateret, opgør Ramsgaard sine indtægter som degn, d.v.s. som præstens medhjælper ved kirkelige handlinger. Ramsgaard opgør tallene som "middeltal" baseret på en række år. Ifølge Ramsgaard var der i gennemsnit 12 barsler, d.v.s. dåbshandlinger, om året i Vester Hassing Kirke, og disse indbragte i alt 14 rigsbankdaler. Der var i gennemsnit fire bryllupper om året, og disse indbragte i alt 8 rigsbankdaler. Derforuden indbragte offer, d.v.s. kirkelig afgift til præst og degn for kirkelige handlinger, for de tre årlige højtider 20 rigsbankdaler til degnen. Herved kunne Ramsgaard opgøre sin totale indkomst ved kirkelige handlinger til 42 rigsbankdaler.

Efter statsbankerotten i 1813 var der blevet oprettet en seddeludstedende rigsbank, og man indførte rigsbankdaler svarende til 6 mark, og 1 mark svarede til 16 rigsbanksilling. I 1854 vedtoges at rigsbankmønten skulle benævnes rigsmønt; dels eksisterede rigsbanken ikke mere, og dels havde rigsbanknavnet en dårlig klang i hertugdømmerne. Derfor er der en vis grund til at antage, at Ramsgaards opgørelse stammer fra før 1854, da han konsekvent bruger udtrykket rigsbankdaler, selv om det ikke nødvendigvis behøver at være tilfældet. Ved møntreformen i 1873 blev en rigsbankdaler, nu kaldet en rigsdaler, omregnet til 2 kroner.

Sønnen Christian Ramsgaard forlod hjemmet i august 1851, da han blev optaget i 4. klasse på Aalborg Katedralskole. Fem år senere - i 1856 - flyttede han endnu længere væk fra hjemmet, da han startede på universitetet i København. Derfor optræder han heller ikke i folketællingerne i Vester Hassing i 1855 og 1860, hvor Christian Christensen Ramsgaard stadig bor på skolen sammen med sin hustru Karen Marie Ramussen. Deres ugifte datter Kirstine Ramsgaard boede stadig hjemme hos forældrene. At Ramsgaard havde råd til at sende sin søn på universitet vidner om en særdeles god økonomi.

Af hans efterladte dokumenter fremgår endnu en ting, nemlig at Ramsgaard interesserede sig meget for seminaristers og skolelærersønners værnepligt. I et efterladt dokument har han nemlig nedskrevet forskellige gældende regler for værnepligt. Dette skal måske ses på baggrund af, at der i 1829 kom en ny værnepligtsordning, der fastsatte, at værnepligten også påhvilede sønner af møllere, kromænd og skoleholdere på landet. Dog kunne en værnepligtig stille en anden mand og derved selv blive fri for værnepligtstjeneste. Hvorvidt Ramsgaard betalte sig fra, at sønnen Christian Ramsgaard skulle aftjene sin værnepligt, vides ikke, men med den karriere, som Christian Ramsgaard fik, kunne der ikke være plads til ret megen militærtjeneste.

Der eksisterer en beskrivelse over lærerembederne i Danmark i 1859, hvor Ramsgaard var 61 år. På dette tidspunkt var der 80 børn i Vester Hassing Skole. De faste skolepenge udgjorde 50 rigsdaler, og reguleringssummen var i 1859 på 425 rigsdaler og 52 skilling. Derforuden fik skolelæreren årligt 6 tønder rug, 30 tønder byg, 16 læs stubtørv og 20 læs sandtørv. Værdien af offer og accidens, d.v.s. kontante ydelser til præsten og degnen for kirkelige handlinger, blev for skolelæreren opgjort til 70 rigsdaler, og for kirkeforretninger modtog han 20 rigsdaler, 5 lispund (knap 40 kilo) ost og 44 snese æg. Værdien af friboligen blev opgjort til 40 rigsdaler, og indtægterne af jorden og kreaturerne opgøres til 123 rigsdaler. Om boligen oplyses, at den er fra 1814, men rummelig, og

beliggende tæt ved kirke og mølle. Jordlodden er på 112.000 kvadratalen (1 alen = 2 fod = 24 tommer = 62,8 cm), af god bonitet, et udtryk for jordens beskaffenhed i forbindelse med jordvurdering, og på 7 skæpper hartkorn. Sidstnævnte er et mål for vurdering af jord, beregnet på hårdt korn, d.v.s. efter det rug eller byg der kan dyrkes på jorden. Tæt ved skolen var en have på 2 skæpper land, knap 1.400 kvadratmeter. Endelig oplyses, at skolen havde godt vand, hvad der ikke nødvendigvis var en selvfølge dengang, og at skolelæreren havde en besætning på 4 køer og 4 får.

Blandt de til Hals Museum overdragne dokumenter var forsikringsanmeldelser for Vester Hassing Skole i perioden 1854 til 1866, udarbejdet af lærer Ramsgaard under overskriften: "Anmeldelse over de Gjenstande, Undertegnede lader forsikre i den indbyrdes Brandassurance-Forening i Hjørring og Aalborg Amter". Det vil være nærliggende at kigge på anmeldelsen som dækker perioden 1. september 1859 til 1. september 1860, d.v.s. samme periode som ovenstående opgørelse.

Opgørelsen var delt i seks hovedområder, hvor "Meubler og Effekter" blev vurderet til 660 rigsdaler, "Avlsredskaber m.v." til 20 rigsdaler, "Heste og Kreaturer" til 120 rigsdaler, "Landbrugs- og andre Producter" til 150 rigsdaler, "Fødemidler" til 20 rigsdaler og "Ildingsbrændsel" til 30 rigsdaler. Den totale vurderingssum var på 1.000 rigsdaler, hvoraf indboet udgjorde to tredjedele. Indboet fordeler sig på følgende poster: "Sengeklæder" 200 rigsdaler, "Meubler og andre Effekter" 160 rigsdaler, "Gangklæder" 150 rigsdaler, "Linned og Dækketøj" 80 rigsdaler, "Bøger" 40 rigsdaler, "Kjøkken -, Bryggers og Meieriredskaber" 20 rigsdaler og "Kakkelovne" 10 rigsdaler. Avlsredskaberne fordeler sig på følgende poster: "Haandværksredskaber" 20 rigsdaler, mens hverken "Reise- og Arbejdsvoerne, Kaner samt Slæder", "Sele- og Ridestøvler", "Plove og Harver", "Rapsseil og andre til Rapsdyrkning henhørende Redskaber", "Tærse-, Hakkelse-, Rensemaskiner og desli.", "Forskjellige Gaards- og Avlsredskaber", "Gavningstræ eller Bygningsmaterialer" udgjorde nogen værdi. Besætningen fordeler sig på følgende poster: "Køer" 90 rigsdaler, "Faar med Yngel" 20 rigsdaler, "Sviin" 10 rigsdaler, mens der ikke var opgjort værdier på "Heste" eller "Stude". Landbrugsprodukter fordeler sig på følgende poster: "Raps, Hvede, Rug, Byg, Havre, Ærter, Vikker, Bønner, Boghvede, tærsket og utærsket" 100 rigsdaler, "Hø og Halm" 40 rigsdaler, "Hør og Hamp" 10 rigsdaler, mens der ikke var opgjort værdier på "Gryn og Malt" eller "Kløver og andre frøsorter". Fødevarerne fordeler sig på følgende poster: "Smør og Ost" 10 rigsdaler, "Saltet og usaltet Kjød og Flæsk" 10 rigsdaler, mens "Øl og Spiritus" ikke udgjorde nogen værdi. Brændsel fordeler sig på følgende poster: "Tørv og Lyng" 30 rigsdaler, mens "Brænde" ikke udgjorde nogen værdi.

Den totale forsikringssum var uændret på 1.000 rigsdaler frem til 1. september 1863, hvorefter den de næste to år blev nedsat til 600 rigsdaler og året efter til 400 rigsdaler. Alle beløb blev forholdsmæssigt sat lige meget ned, så der er ingen grund til at antage, at nedsættelsen skyldes forringet formue. Måske skyldes ovennævnte nedsættelse af forsikringen snarere, at forsørgerpligten på datteren forsvandt. Det skete, da hun den 8. august 1862 indgik ægteskab med Anders Jensen.

Christian Christensen Ramsgaard døde den 31. august 1866, og blev begravet på Vester Hassing Kirkegård den 5. september. Han blev 70 år og efterlod sig hustru samt en datter og en søn. Hans enke, Karen Marie Rasmusdatter, flyttede efter mandens død ind hos sin datter og svigersøn på gården *Nygaard* i Stæ. Her boede hun indtil hun døde den 20. marts 1874, og den 27. marts blev hun begravet ved siden af sin mand.

Efterkommere efter Kirstine Ramsgaard, født 1830

Kirstine Ramsgaard blev gift første gang den 8. august 1862 med Anders Jensen, født 26. maj 1834 i Øster Hassing Sogn. De fik fire børn: 1) Christian Jensen, født 20. august 1863, 2) Jens Jensen, født 20. november 1864, 3) Carl Jensen, født 23. januar 1866, og 4) Lovise Kristine Jensen, født 31. januar 1968. Alle børnene er født på gården Nygaard i Stae, som Anders Jensen havde købt kort forinden sit giftermål med Kirstine Ramsgaard. Anders Jensen døde 27. oktober 1871.

Den ældste søn, Christian Jensen, blev gift med Krestine Marie Hovalt, der stammede fra gården Skanderborg i Horsens Sogn [tæt ved nutidens Langholt]. De fik tre børn: a) Jens Anton Jensen, født 23. december 1893, b) Jenny Krestine Jensen, født 8. juni 1895, og c) Marie Krestine Jensen. Jens Anton blev gift første gang med Lilly Henriette Hansen, født 1. august 1899 i København, med hvem han fik børnene: i) Birgith Ramsgaard Jensen, født 20. februar 1926 i Hjallerup, ii) Hans Christian Ramsgaard Jensen, født 6. august 1927 i Hjallerup, iii) Bent Ramsgaard Jensen, født 3. maj 1929 i Hjallerup, og iv) Jørgen Ramsgaard Jensen født 10. februar 1933 i Hjallerup. Jens Anton Jensen blev gift anden gang med Laura Katrine Eriksen, født 10. juli 1903 i Øster Hassing sogn, med hvem han fik datteren: v) Hanne Ramsgaard Jensen, født 6. april 1943 i Hjallerup. Jenny Krestine Jensen blev gift med Alfred Johannes Sørensen Munch, født 28. oktober 1893 i Vester Hassing Sogn, med hvem hun fik børnene: i) Christian Ramsgaard Munch, født 9. maj 1934 i Vester Hassing og ii) Birte Ramsgaard Munch, født 16. marts 1938 i Vester Hassing.

Kirstine Ramsgaards og Anders Jensens tre øvrige børn forlod alle deres hjemland og bosatte sig i USA.

Kirstine Ramsgaard blev gift anden gang den 16. februar 1875 med Bertel Jensen, født 23. juli 1846 i Vester Hassing. Nævnte Bertel Jensen var i øvrigt tjenestekarl på Nygaard ved folketællingen i 1870. de fik 1 barn: 5) Anton Jensen, født den 5. april 1875.

Anton Jensen blev gift 1900 med Kristine Jensen, der kom fra Øster Hassing. Ved folketællingen i 1911 var de bosat på gården Nygaard i Stae, matr.nr. 12a, og de havde da fem børn: a) Jensine Kristine Jensen, født den 3. januar 1901, b) Bertel Jensen, født 7. september 1903, c) Eva Kristine Jensen, født den 21. juli 1905, d) Jens Jensen, født 15. oktober 1907, og e) Mary Jensen, født den 7. januar 1910.

Efterkommere efter Christian Ramsgaard, født 1836

Christian Ramsgaard blev den 25. juni 1865 gift i Kongens Lyngby med Anna Ida Petrine Johansen, der var født i 1842 på Christianshavn. De fik tre børn: 1) Christian Ramsgaard, født den 22. marts 1874, 2) Thøger Ramsgaard, født den 22. december 1878, og 3) Jutta Ramsgaard, født den 21. november 1881. Alle børn er født i Viborg.

Christian Ramsgaard blev den 20. november 1903 gift i København med Ingeborg Eleonora Marie Ryssel, der var født den 10. januar 1879 i København. De fik tre børn: a) Gerda Ryssel Ramsgaard, født den 28. oktober 1904 i Skive, b) Ib Ryssel Ramsgaard født den 24. juni 1908 i Skive, og c) Leif Ryssel Ramsgaard, født den 1. maj 1917 i Skive. Sidstnævnte er i øvrigt far til Else Ryssel Albertsen, født Ramsgaard.

Thøger Ramsgaard blev gift med Olga Rasmussen. De fik ingen børn.

Jutta Ramsgaard blev gift med Vilhelm Valdemar Lund, der var født den 20. marts 1880 i Slagelse. De fik ingen børn.

Litteratur og materiale

Litteratur og publiceret kildemateriale

Beskrivelse over Landsbyskolernes offentlige Lærerembeder med nuværende Lærerpersonele etc. I Kongeriget Danmark, 1859.

Galster, Georg: Mønt, 1973.

Hansen, Heini: Ordbog for slægtsforskere, 1998.

Nielsen, Henrik Gjøde: Vester Hassing Skole, 2003.

Postadressebogen, 1992.

Rysgaard, Knud: Slægtsforskernes opslagsbog. udg. 1992.

Slægtsbog over slægten Jensen (52834), 1951-1954. Dansk Slægtsforskning, Fredericia.

Thomsen, Klem: Skoler i Vester Hassing. I: Ting og Tider 1, Hals Museum, 1998, s. 3-7.

Upubliceret kildemateriale, Lokalhistorisk Arkiv for Hals Kommune, Hals Museum.

Jr. nr. 877. Ramsgaard, Christen Christensen.

Folketællinger for Vester Hassing Sogn.

Kirkebøger for Vester Hassing Sogn.

Oplysninger ved Else Ryssel Albertsen, 2005.

Det første skolehus i Vester Hassing lå ved kirken, men skolen flyttede i 1816 til den gamle degnebolig på nutidens Frederik Jensens Vej 2, som ses på dette billede, der stammer fra perioden 1918-1922. Det var på denne skole, at Christian Christensen Ramsgaard var lærer 1836-1866. Denne bygning fungerede som skole frem til 1926, hvorefter skolen på nutidens Tårnvej blev taget i brug. Foto: Hals Arkiv, B14077.

Denne artikel er tidligere publiceret i Årsskrift 2005, udgivet 2006 af Museumsforeningen for Hals Kommune og Hals Museum.